

УДК 336.71

ПЕРСПЕКТИВИ ПРИСУТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ВИКОНАННЯ ВИМОГ БАЗЕЛЯ ІІІ

*Костюк О.М., д.е.н., професор
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»*

*Костюк О.В., к.е.н., доцент
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»*

Присутність іноземного капіталу на вітчизняному банківському ринку протягом тривалого часу викликає гарячі дискусії серед вітчизняних науковців з приводу характеру впливу на вітчизняну економіку. Всі позитивні ефекти для споживачів (розширення можливостей вибору, зниження вартості послуг РКО, доступність ресурсів) та економіки приймаючої країни (доступ до більш якісних фінансових продуктів, стимулювання інвестицій, підвищенні ефективності бізнесу, інституційне вдосконалення фінансової сфери), в результаті, як свідчить досвід, мають місце за умови реалізації процесів у досконалому з точки зору ринкових параметрів, інформаційно-ефективному середовищі. Негативні прояви пов'язують, як правило, з потенційною можливістю перерозподілу банківського ринку на користь іноземних установ за причини низькою конкурентоспроможністю вітчизняних банків, підвищенні ризику залежного розвитку країни і т.д. [1].

На поточному етапі вітчизняна статистика відзвітувала скороченням активності іноземних банків на українському ринку. На кінець III кварталу 2013 року в Україні діяв 51 банк з іноземним капіталом. У повній власності (100% статутного капіталу) іноземних інвесторів перебувало 11,6% (21 банк) від загальної кількості банків, ліцензованих НБУ. В цілому, частка іноземного капіталу зменшилася до 34,2%, повернувшись до рівня початку 2008 року (рис. 1).

Тенденція згортання діяльності банків з іноземним капіталом у вітчизняному банківському секторі продовжується під впливом

кумулятивної діє цілої низки факторів: 1) відсутність у найближчій перспективі суттєвих передумов для покращення ділового клімату в

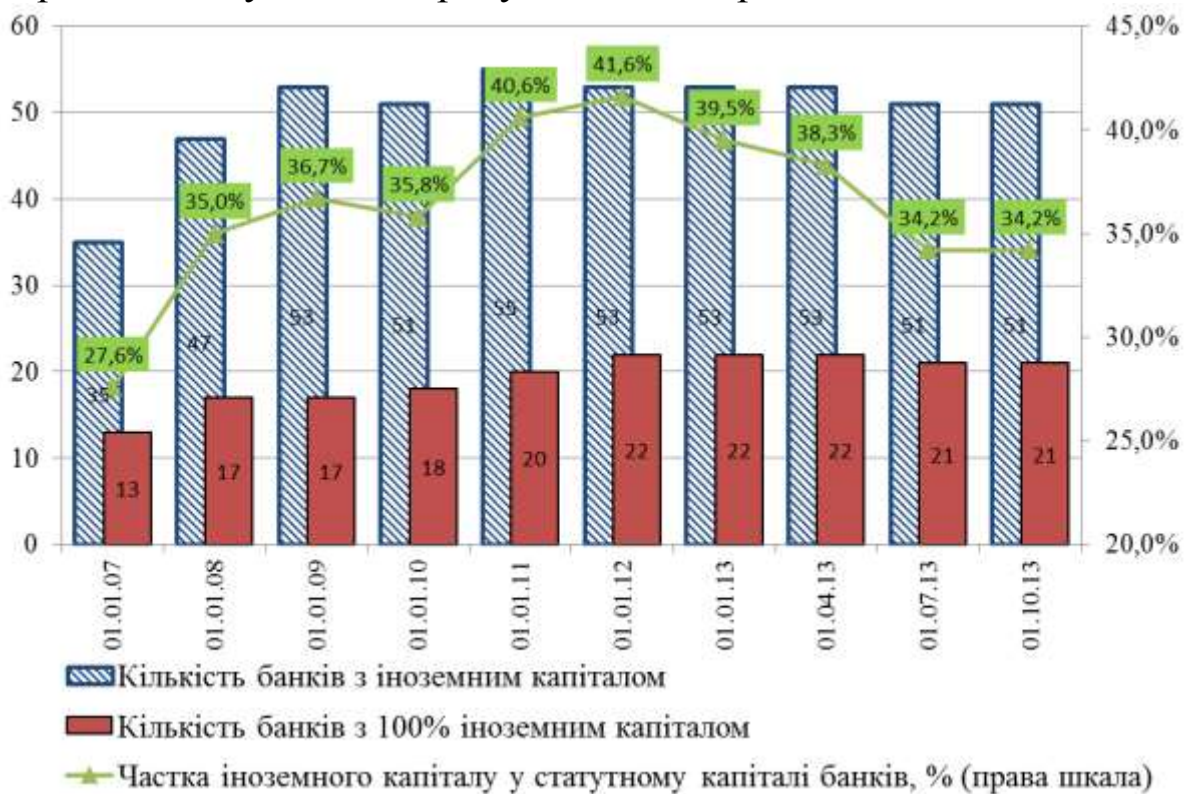

Рис.1 - Динаміка присутності іноземного капіталу у банківській системі України

Україні (відсутність зростання економіки, очікування девальвації національної валюти); 2) запровадження змін на законодавчому рівні у частині заборони кредитування населення у валюті (цей сегмент послуг вважався одним із основних видів діяльності); 3) традиційно висока для вітчизняного банківського ринку частка негативно класифікованих активів (НКА) та недостатньо прозора система їх моніторингу й ідентифікації (за оцінками Fitch та Standard & Poor's частка НКА в балансах українських банків є суттєво заниженою) [5]; 4) складна посткризова ситуація у Єврозоні і впровадження підвищених вимог щодо достатності капіталу європейських банківських груп у рамках виконання положень Базеля III; 5) поступова трансформація бізнес-моделей європейських банків у контексті оптимізації (скорочення) географічної присутності в окремих регіонах Східної, Центральної та Південно-Східної Європи та більш зважена політика щодо інвестування до обраних опорних ринків.

У контексті дії останніх чинників зазначимо, що з 2014 року починається новий етап впровадження рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду. Згідно з новими вимогами, потреба в капіталі західних банків збільшиться, а резерви під ризикові активи зростуть. Україна в цьому сенсі належить до країн з низьким суверенним рейтингом, тому сам факт наявності дочірнього банку в Україні може підвищувати вимоги до достатності капіталу материнського банку та актуалізувати проблему докапіталізації.

Таким чином, оцінюючи та попереджаючи відтік іноземного капіталу з вітчизняного банківського сектора, регулятори ринку повинні чітко усвідомлювати мотивацію і давати оцінку системоутворюючим чинникам стратегії бізнесу материнських структур європейських банків. До таких чинників відносяться наступні:

1. Низька ліквідність фондового ринку Єврозони, що обумовлює неспроможність банків здійснювати залучення капіталу у достатніх обсягах. У 2009 році частка капіталу, залученого європейськими банками на фондовому ринку у сукупному розмірі щорічної докапіталізації складала більше 80 % (84,942 млрд. євро). У 2011 зазначений вище показник зменшився до 10 % (3,299 млрд. євро) [4].
2. Потенційна можливість докапіталізації банків (на виконання вимог Базеля III) у контексті відносин менеджменту банків та їх акціонерів (удосконалення політики управління прибутком та дивідендної політики)
3. Оптимізація політики управління активами з метою зменшення частки активів, зважених за ризиком як в активах дочірніх структур, так і материнських компаній. З цього приводу на вітчизняному ринку серед дочірніх структур європейських банків відбулося чітке структурування за ступенем толерантності до ризику відповідно до бізнес-стратегій материнських банків, що призвело до прийняття окремими материнськими структурами рішень щодо продажу активів в Україні [6].
4. Забезпечення рівні прибутковості бізнесу як материнського банку, так і дочірніх структур на рівні не нижчому, ніж докризовий (за оцінками Базельського Комітету – 12,5% на початок 2015 року), що на даному етапі функціонування банківської системи Європи може бути досягнуто за рахунок скорочення операційних витрат.

Список використаних джерел

1. Подчесова, В. Іноземний капітал на банківському ринку України [Електронний ресурс] / В. Подчесова, Ю. Сидоренко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 2 (7). – С.257-263. - Режим доступу до журн.: <http://serpd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12pvybru.pdf>.
2. Аналітичний огляд банківської системи України за 9 місяців 2013 року [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство «Рюрік». – 2013. – 51 с. - Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_3_kv_2013_review.pdf
3. Blanchard, Frederic. Credit Strategies of European Banks // A Kurt Salmon Associates report. – 2012. – 28 pp.
4. Financial Institutions Group. The triple transformation: Achieving a sustainable business model // 2nd McKinsey Annual Review on the banking industry. – October 2012. – 51 pp.
5. Lewis, Steven. Time for bold action: Global banking outlook 2013 // Ernst & Young Report – 2012. – 40 pp.
6. Liikanen, Erkki. High-level Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector // Report, Bank of Finland. – 2012. – 139 pp.
7. Tondi, Francesca. European Banks: 2012 Outlook – Deleveraging remains the key theme // Morgan Stanley outlook – 2011. – 132 pp.
8. The Boston Consulting Group. Facing new realities in global banking // The Risk report. – 2011. – 30 pp.